16. Штепа О. С. Особливості зв'язку психологічної та персональної ресурсності особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 21. С. 782–791.

Одержано 09.03.2018

Рассмотрены варианты семантического наполнения таких популярных в современной науке понятий, как «психологические ресурсы», «личностный потенциал», «психологический капитал», «жизненные ресурсы личности» и др. Выявлены сущностные различия в толковании психологических ресурсов личности в различных научных концепциях.

Ключевые слова: личность, ресурс, психологический капитал, ресурсообеспечение, антиресурс.

УДК 159.9

Світлана Борисівна ЖАРІКОВА,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ПРОФЕСІЙНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ РАКУРС

Розглянуто актуальні напрямки сучасних досліджень та перспектив розвитку психології професійного здоров'я.

Ключові слова: здоров'я, психологія професійного здоров'я, психологічне благополуччя, соціально-психологічні фактори ризику.

В сучасному суспільстві здоров'я розглядається як найважливіший ресурс його розвитку, міра якості життя людей. Саме тому політика багатьох прогресивних держав ґрунтується на зміщенні акцентів впливу з нарощування темпів зростання економіки на розвиток здорової особистості та здорового населення.

Під здоров'ям нації прийнято розуміти кінцевий результат державної політики: можливість громадян ставитися до свого здоров'я як до первинної цінності, основи продовження здорового роду, збереження та зміцнення трудового потенціалу, розвитку генофонду, творчості і духовності людини, безпеки в цілому

© Жарікова С. Б., 2018

країни і нації. Саме тому дослідження проблематики здоров'я є одним з пріоритетних напрямків вітчизняної психології. На сьогоднішній день психологію здоров'я виділено в самостійну психологічну дисципліну, в рамках якої інтерес до проблеми професійного здоров'я з кожним роком стає все більш помітним.

Як предмет наукового дослідження поняття «професійне здоров'я» з'явилося в психологічній науковій літературі в середині 80-х років XX століття. Засновник наукової організації праці (НОП) Ф. Тейлор вперше проявив інтерес до питань забезпечення здоров'я працівників. Його концепція «економічної людини» виділяє здоров'я серед десяти найважливіших характеристик спеціаліста [1]. Засновник концепції «адміністративного управління» А. Файоль вважає «здоров'я і фізичну витривалість» найважливішими якостями ідеального менеджера. Також викликають інтерес останні дослідження російських науковців, які визначають професійне здоров'я як базову цінність у системі професійних цінностей особистості. Зокрема, в рамках психолого-акмеологічної концепції професійне здоров'я фахівця розглядається як важливий ресурс успішної професійної діяльності, основний показник професіоналізму спеціаліста (Р. А. Березовська, Т. Ю. Богачева, Г. Г. Вебрина, О. І. Жданов, М. В. Сокольська та ін.).

Але, незважаючи на досить широкий спектр теоретичних підходів, змістовно пов'язаних з вивченням феномена професійного здоров'я, ця проблема не отримала поки цілісного і систематичного наукового аналізу як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології.

Важливим для теорії і практики психології здоров'я вбачається розгляд існуючих в даний час основних напрямків дослідження здоров'я працюючої людини, а також визначення найближчих перспектив розвитку психології професійного здоров'я.

Вербина Г. Г. визначає професійне здоров'я як систему основних психофізіологічних функцій, особистісних якостей та діяльнісних проявів, сформованість яких є умовою і передумовою збалансованого розвитку професійного здоров'я, і одночасно як особистісну якість, що забезпечує інтеграцію всіх рівнів і модальностей внутрішньої організації людини як цілісності. Професійне здоров'я обумовлює узгодження всієї системи психофізіологічних і індивідуально-особистісних особливостей людини з

установками на самопізнання, самоорганізацію і самовдосконалення [2].

Останні дослідження Європейського агентства з безпеки і здоров'я на роботі (European Agency for Safety and Health at Work) показали, що зміни в професійній діяльності за останні кілька десятиліть привели не тільки до збільшення кількості, але і до зміни змісту та якості соціально-психологічних факторів ризику. До нових соціально-психологічних факторів ризику, за даними експертів, можна віднести наступні: нові форми трудових угод і нестабільність на роботі; збільшення середнього віку працюючих громадян; інтенсифікація праці; велике емоційне навантаження на роботі; порушення балансу між роботою та особистим життям [3].

Саме сучасні умови професійної діяльності обумовлюють розвиток нових напрямків в психології професійного здоров'я.

Результати аналізу публікацій показали, що більшість наукових робіт може бути віднесено до одного з наступних узагальнених напрямків досліджень: стрес у професійній діяльності; професійне вигорання; взаємозв'язок роботи, сім'ї та особистого життя; буллінг, агресія і насильство на роботі; надійність і безпека професійної діяльності; питання зайнятості (в тому числі нові форми зайнятості); проблеми збереження та підтримки фізичного і психічного здоров'я працюючої людини [3].

Найбільш важливими й перспективними напрямками розвитку психології професійного здоров'я дослідники вважають наступні: розробка концепції корпоративної соціальної відповідальності в контексті вирішення питань безпеки та забезпечення професійного здоров'я співробітників в організації; зміна технологій і вивчення особливостей професійного здоров'я людей, зайнятих у сфері віртуальної роботи; проблеми, зумовлені старінням робочої сили; морально-етичні аспекти професійного здоров'я; вивчення позитивних наслідків процесу взаємодії і взаємозв'язку роботи та особистого життя людини; дослідження презентеізма (presenteeism), який визначається як вихід на роботу в стані хвороби, і його впливу на ефективність діяльності; проблеми крос-культурної психології професійного здоров'я [4].

Ймовірно, саме вищезазначені вектори будуть визначати розвиток психології професійного здоров'я в найближчі роки.

Список бібліографічних посилань

1. Виханский О. С., Наумов А. И. Менеджмент : учебник 3-е изд. М. : Гардарики, 2001. 528 с.

2. Вербина Г. Г. Психолого-акмеологическая концепция развития профессионального здоровья специалиста : автореф. дис. … д-ра психол. наук : 19.00.13. Тамбов, 2011. 53 с.

3. Березовская Р. А. Психология профессионального здоровья за рубежом: современное состояние и перспективы развития. *Психологические исследования.* 2012. Т. 5, № 26. URL: http://psystudy.ru/num/2012v5n26/761-berezovskaya26.html (дата звернення: 22.02.2018).

4. Никифоров Г. С., Водопьянова Н. Е., Березовская Р. А., Старченкова Е. С. Психологические факторы профессионального здоровья преподавателей высшей школы. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 12. Социология.* 2015. № 4. С. 42–54.

Одержано 14.03.2018

Рассмотрены актуальные направления современных исследований и перспектив развития психологии профессионального здоровья.

Ключевые слова: здоровье, психология профессионального здоровья, психологическое благополучие, социально-психологические факторы риска.

УДК 159.923:614.23

Ірина Вячеславівна ЖДАНОВА,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: http://orcid.org/0000-0002-6361-3029;

Аліна Володимирівна БОЙКО,
слухач магістратури факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ СЕНСІВ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Представлені результати дослідження життєвих сенсів студентів-медиків у порівнянні зі студентами економічних професій. Показано, що система життєвих сенсів медиків відрізняється домінуванням сенсів екзистенціальної та комунікативної

© Жданова І. В.,
Бойко А. В., 2018